

Zavoljo ene ali več taci pomanjkljivosti se naznanilo, ne kakor bi za rabo ne bilo, nazaj dá. To se popravi po ustnem napovedovanji voznika. Ako bi pa on, ali če je prejemnik blaga zraven, leti pri izpeljavnem ali skozi peljanem blagu, kraja, kamor se blago pošilja, in poti, po kateri mora iti, povedati ne vedil, in bi se to tudi iz prinesenih vožnjih ali družih pisem zvediti ne moglo, je naznanilo neveljavno.

Kako se pošilja ime voznika ali barkovodja, potem znamenje in številke posód, ima colna uradnija predin blago dalje pustí, uradno zvediti in k naznanilu pripisati.

§. 10.

bb) Posebno pri vpeljavnem blagu.

Pri vpeljavnem blagu, od kterega se col ravno pri mejni colni uradni oddá, se zamore, če je blago za porabo v mestu colne uradnije, ali tudi zunej tega mesta (kraja), ne pa za kupčijo namenjeno, postava, da se mora od vsacega zvezka (paka) in vsake posode enega imena posebej naznaniti, koliko je blaga in kakošno je, v nemar pustiti.

4. Posebne potrebe naznanila za naukaz.

§. 11.

Naznanilo blaga, ki se drugi uradni v uradnoobravnavo odkáze, se mora vselej posebej za vsacega prejemnika poslanega blaga, izročiti. Ustno naznanovanje, kadar je dopušeno, uradnija v spremljavno pismo zaznamova, biti pa mora podpisano od naznanivca, ali če ti pisati ne zná, z lastnim znamenjem poterjeno in od dvéh prič pokrepcáno. Obstoji odkazano blago iz reči, ki so namenjene za vpeljavno zacolanje, in ktere zacolati odkazajoča uradnija pravico ima; in želí tudi naznanivec, ali tisti, ki pri colni obravnavi biti smé, da se preiskava zgodi po postavah, za zacolanje vpeljavnih reči predpisanih; so mora ta prošnja v naznanilu razložno zaznamovati.

5. Pripomočki za napravo naznanila.

§. 12.

Vsakemu je pripušeno: se, predin naznanilo napravi, brez plačila poslužiti uradnih tehtnic (vág), mér, ali drugih uradnijskih naprav, najti težo ali velikost, ktere potrebuje, kolikor se more zgoditi brez motenja redú v uradnem opravilu, da s to pomočjo naznanilo natanjko izdelati zamore.

Zgodovinske reči.

4. Kaj je ajdovski zid za Verhniko?

Ko se potuje od Verhniko po Idrijski cesti, se bolj bistrim očém kako uro od terga dalje na obéh straneh poti kažejo ostanjki starega zida, kteri z enega verha vprek na drugoga gré. To je, kakor ljudjé tukej pravijo, ajdovski zid.

Ako se sled tega zida dalje preiskuje, se njegov začetek najde na Špiklu, nekem verhu na desni strani od Idrijske ceste, kakošno pol ure od nje proč proti severju v Zaplaninski soseski. Na drugi strani pa je ti zid znati do velike ceste blizo cesarske hiše, in tudi dalje proti novi železnici; ondi so zdaj veliko tega zida prekopali, ter so pesek za nove zidarje porabili. Vender še unstran železnice v Raskovcu se ti zid sledi skozi gojzd nad Bistvo in Borovnico proti Itaklani in še naprej do Obloške strani.

Toliko vém iz ust častitega gosp. Svetličiča, kaplana na Verhniko, kteri je za temi starinami z radostjo sledú iskal; — lahko, da se to zidovje še dalje proti Horvati steguje. Po tem, kar je znanega, se zid

vleče od severo-zahoda proti jago-izhodu okrog treh milj na dolgost; v nekterih krajih je komaj iz tal znati, v drugih je skoraj za moža visok; kamnje v njem ni sploh debelo, pesek pa je bolj okrogel, ne kakor se v hribih koplje, ampak kakor se pri vodah in v ravninah najde.

Od tega zida Schönleben in Valvasor nič ne povesta; Linhart ga nekoliko za Verhniko pozna, pa meni, da je ostanek stare ceste; le v doneskih zgodovinskega društva od l. 1850 in 1851 je nekoliko več popisano, pa njegov pomen ni razložen.

Iz kterega časa bi pač ti zid utegnili stati, in zakaj je bil napravljen? Na stare rimske čase bi bilo nar pred soditi, zakaj Rimljani so imeli posebno navado mejne dolge zidove staviti, kakor se še najdejo ostanjki med Donavo in Tiso na Ogerskem, med Renom in Donavo na Švabskem, med dvojem morjem v Škocii; in rimski mejniki so na Krajnskem nekaj časa ravno v juliških planinah stali. Japidio in Karnio namreč na južni strani planin so Rimljani v letu 117 pred Kristusom v svojo last pripravili; zemlja proti izhodu in severju pa je ostala še svobodna; Noričani, Panonci in Japodje, hrabri vojaki, so jo varovali. Tim narodom, posebno Japodom nasprot, bi bili Rimljani utegnili imenovani zid postaviti, in mesta Metul in Terpo od svoje posesti odgraditi; s tim zidom je bil morebiti tudi stari zid zvezan, kterega ostanjki se še pri Reki najdejo. In to bi veljalo za tisti čas, preden je cesar August v letu 32 pred Krist. vse Japode pod rimski jarm spravil, Metul in Terpo, mesti pri Oblokah in Ložu, s kervavo bitvo zmagal.

Sicer bi kdo zamogel reči, da so Japodje to ograjo rimskim silam nasprot postavili; vender veliko delo je bolj Rimljanom podobno, kakor Japodom, kterim bi bila pri vsi hrabrosti taka stavba pred ko ne pretežavna bila. Pomniti je dalje še to, da kakor se na južnem koncu tega zida najdejo ostanjki terdnjav pri Ložu in Oblokah, se kaj enacega tudi na severnem koncu sledi; pri Zaplani in pri Žazarji, pol drugo uro nad Verhniko, so kraji po imenu veliko in malo Gradiše. Posebno ima veliko Gradiše pri Žazarji vso podobo stare terdnjave; od dalje se vidijo ostanjki nekdanjih prekopov, dasiravno je visoki grič z njivami preoran; tudi zemlja v nekterih krajih pod drevesom bobni kakor da bi bila spodej preobočena, in po pripovedih so že ondi tudi ktero malo starino našli, semtertje na kamnje, kakor ostanek prejšnega zida, zadeli.

Ako te Gradiša niso od pred, bi utegnile tudi iz tistega časa biti, ko so rimski vojaki med Emono in Navportom v letu 15 po Krist. v staniši bili; tiktat so zoper svoje poveljnike vstali, ker so se le v neobdelanih hribih in v makuznah truditi mogli; strah pred luno, ki je ravno mraknila, je njih vstajo pokrotil.

S temi svojimi besedami ne mislim omenjenega prasanja sam dognati; marveč menim, da imamo na Krajnskem še dosti kopati in iskati.

P. Hicinger.

Za poduk in kratki čas.

Čast ženskega spóla v družbi človeštva.

Mož je glava, žena serce; v njem razúm, v njej čutstvo biva. Mož se z overami, s protivnostmi bojuje, žena prenaša žalosti in prenaša skérbí; on je hraber, oster, ona čutljiva, ljubeznjiva in mila deležnica vsega dobrega, pa tudi vsih nadlog na različnih potih življenja. In tako oba spóla v ljubezni vodita človeštvo k vedno višjej popolnosti.

Mož se trudi v zunanjem svetu, njegova opravila so težavna, občinstvo je cilj njegovega prizadevanja, on skérbí za domovino, za narod, za svet. Žena marljivo

oskerbljuje domača opravila; s petelinovim petjem vstane in se skerbno suče do pozne noči, da celo hišo lepo vredi. Ona céli rane tistih, ki okoli nje živé; kjer zapazi kak vzrok pomilovanja, ondi tolaži z milo, samo njej lastno besedo terpečega, ter mu vliwa olje v skeleče rane. Čuje in pazi kakor nebešk angelj podnevi in ponoči nad svojimi ljubimi otročiči. Nje celo življenje je posvečeno možu in otročičem. Ona, kakor prislovica pravi, tri hišne vogle podpira.

Iz domačega družbinskega življenja izvira poboljšanje občinskega, ker sreča človeštva obstoji v domači zadovoljnosti in družbinskem blagru. Dobrovoljnost je prva lastnost ženskega spóla, in ako se bo svet kdaj poboljšal, zamorejo le žene k temu pripomoči, ker vse dobro izvira iz dobrotljivosti, in zares! tisti narod je srečen, ki ima pametne žene in skerbne matere.

Ženski spól tedaj veliko veljá v Božjem gospodarstvu človeštva, in veliko veliko več, kakor marsikdo misli. Žena rodi človeka, ki je človeštvu v neizmerin prid; žena odgoji deklico, ki spodbode mladenčca k osvobodjenju domovine; žena vtolaži moža, ki polovici sveta boj napové. Žene storé, česar možu ni mogoče, pomagajo in govore ondi, ker mož obmolkne; iz žalosti stvarijo veselje, in iz pomanjkanja obilnost, iz razpertia prijaznost. Mesto, na katerem v družbi človeške stojé, je žlahno in velike pomembe; kar žena zapusti, tega mož ne more popraviti; kar on v serditosti razmeče, to ona v milej krotkosti zopet skupej spravi; kadar je on grozna burja, je ona tihi jug, in zares! ker je večkrat vsa hrabrost in jakost moža zastonj, ondi tožeča golobica z ljubeznjivo svojo krotkostjo venec zmage uterga.

Po »Dan. ilir.« *.*

Dva pastirja in popotnik.

(Znaminit računsk izgled.)

Silna vročina je pripekala nek poletinsk dan, ko popotnik, ki je le za veselje peš potoval, zlo truden, doide pod košato drevó, kjer sta se ravno dva pastirja k južini pripravljala.

Popotnik prosi pastirja, naj mu pripustita ž njima jesti. Bada mu dovolita. Imela sta 8 kruhov, Ožbalt 5, Jernej pa 3. Ko so snedli, se jima zahvali in daruje jima 8 svitlih dvajsetíc.

Ožbalt, čigar je bilo 5 kruhov, réče potem: „gospod nama je dal 8 dvajsetíc, tedaj pride dvajsetica na vsak kruh, — po takem bo mojih 5 dvajsetíc, tvoje pa bojo 3“.

Jernej ni bil s tem zadovolin, ter pravi: „obema skup je dal gospod 8 dvajsetíc, toraj jih nama gré vsakemu pol“.

Ker vsak svojo terdovratno terdi in se z lepo zediniti ne moreta, gresta k sodniku po pravico. Sodnik jima réče: „nobeden vaju nima prav, toraj vama svetujem: se raji prijateljsko med sabo spraviti; za dar, ki vaji je nenadoma doletel, se vendar pravdala ne bota“.

Al pastirja se nikakor zediniti ne moreta, ker vsak le svojo trobi. Prideta spet k sodniku, ki vpríčo več ljudi pravdo razsodi.

Takole se je glasila razsodba: „Tebi, Ožbalt, ki si imel 5 kruhov, ki ste jih s popotnim gospodom skup pojedli, gré od prejetih 8 dvajsetíc 7, in tebi, Jernej, ki si imel 3 kruhe, gré le ena“.

Pastirja se čudita nad razsodbo to, nar bolj pa Jernej in vsi pričujoči ž njim.

Sodnik jim jo razložil takole: „Ker se smé misliti, da so vsi kruhi tako razdeljeni bili, da ste vsi, ki ste skupej jedli, enaki del dobili, so bili Ožbaltovi kruhi na 15 kosov, Jernejovi pa na 9 razrezani, vsi

skup tedaj na 24 kosov, katerih je vsak izmed vas tréh osem pojedel. Po tem takem je tedaj Ožbalt 7 kosov svojega kruha popotniku prepustil, Jernej pa od svojih 9 kosov le enega, tedaj gré Ožbaltu 7 dvajsetíc, Jerneju pa le ena“.

Premišljeva je enmalo razsodbo to spoznajo vsi pričujoči bistroumnost sodnika in pravično razsodbo.

Sodnik povzame po tem besedo in réče: „glejte! taka je pri marsikteri pravdi; tožnik dostikrat ne razume pravice, in ker misli, da mora njegova obveljati, se spuša v dolge pravde in dnarja potrosi po nepotrebnem veliko“.

Novičar iz slavenskih krajev.

Od Baranjske Drave se piše v Peštanski časnik, da se je žita obilo pridelalo, in da bo tudi vina, koruze in buč dosto; sena je neznano veliko; sadje je polno; želoda bo malo; tobaka se bo dosto pridelalo. Zmiraj bolj spoznajo prebivavci ondašnjega kraja, da polje, umno in pridno obdelovano, donáša veliko dobička, zato si nakupujejo vsako leto več zemlje.

Iz Veprinca v Istrii 12. augusta. Pri nas po Liburnii je velika suša, da se že listje na drevju suši. Od kar so splošni veliki dežji minuli, ni po Senjščini, Baharsčini, Reščini, Kastavščini noter do Plominščine, z eno besedo: po vsem Kvarnarskem primorju, po otocih in po vsi doljni Istrii dežilo toliko, da bi bilo dober kap storilo. Zernica tega malo belega žita, kar se ga tukaj prideluje, so tako drobne, da bi, kakor tukaj rekó, kroz igelno uho šle; sadja ni, marona se je malo zaleglo, in tega že suša stiska; zelja („kapus“ menim jelaška „capucej“) so mogli malo saditi, in še to malo se je posušilo, kakor vse drugo zeljše; grojzde, to malo, kar se ga je pokazalo, tako boluje, kakor so gosp. Zalokar popisali; tudi repe nemorejo sejati zavolj suše; vino po Istrii je zmerom dražji, in tako bo tukaj tako slaba letina, da že zdavnej take ni bilo; samo zdravlje, hvala Bogu! ljudém še dobro služi. Z Bogom! J. V.

Iz Komenda 10. augusta. Nepokvarjeno seme v rodovito zemljo vsejano le pri obilni vlagi, ljubi toploti in oživljavnem zraku kalí in cime poganja. Je li mar pri setvi naukov kak razložek? Ne! Serca mladine naj bodo še tako neoskrunjena, naj bodo sama čista nedolžnost, naj bodo nauki, božji in posvetni, še tako prilični otročičem, — kaj neki vse to pomaga, ako pa vsajenih resnic že v šoli ljubeznjivo obnašanje učenikovo ne orosí, ako spešne rasti njegova priljudnost zunej šole ne osolncí, ako vcepljeni nauki, brez oživljavnega obujanja in spodbadanja hiravši, enako luči brez olja ugasnejo! Da, merzel in neprijazen učitelj šolo ogrenuje in sprazuje, — ljubeznjiv in preljuden pa jo po močiosladvaje napolnuje, kar se jasno nad Komensko razvidi. Zavolj prevelike množice so mogli učenci kmalo skonca v dva razreda razdeljeni biti. Dopoldne je en razred v šolo dohajal, popoldne zopet eden. Današnji dan pa se vsi v šoli zberó in paroma v cerkev k sv. maši gredó, kjer sami prepevajo. Po zahvalni pesmi v šoli prihoda prečast. gospoda dekana pričakujejo, ki pa zavolj nenadnih važnih opravil niso mogli doiti. Med tem starši in sorodniki, tudi drugi ljudjé šolo ospó, da jih mora večina zunaj stati. Pri očitnem spraševanju se fantiči in deklice dobro odrezujejo. Z odgovori iz keršanskega nauka je bila prečastita duhovšina prav zadovoljna; branje, računstvo iz glave in na tabli, narekovanje (diktando) je dobro se odsedalo. Tudi iz sadjoreje so nekteri odgovarjali. V tej je prav za prav še le kvas postavljen, ki bo gotovo vso faro prešinil. Že letos so semtertje z gospod katehetom drevje stergáli in peške sadili, — tako se bo lagano sadjoreja zbudila in zdramila. — Po doveršeni skušnji so naj pridniši s knjigami oh-